

Гребень С. Є.

*кандидат наук з державного управління,
Державна аудиторська служба України, Київ, Україна;
e-mail: cvetikus77@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0432-9132*

Мізус І. П.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансово-економічної безпеки,
Університет економіки та права «КРОК», Київ, Україна;
e-mail: irynamihus@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-6939-9097*

Паращенко Л. І.

*доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри управлінських технологій,
Університет економіки та права «КРОК», Київ, Україна;
e-mail: lidmilapl@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-0613-2998*

Лаптев С. М.

*кандидат економічних наук, професор,
Університет економіки та права «КРОК», Київ, Україна;
e-mail: laptiev@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3815-8375*

Алькама В. Г.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управлінських технологій,
Університет економіки та права «КРОК», Київ, Україна;
e-mail: alkema@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-5997-7076*

МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА РОЗПОДІЛОМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЗАЛЕЖНО ВІД РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Запропоновано механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти (ЗВО) і його структуру, яка включає: мету і завдання механізму; об'єкти і суб'єкти механізму; основні принципи, на яких ґрунтується механізм; види забезпечення реалізації механізму; важелі впливу та інструменти реалізації механізму; методичні підходи до оцінювання результатів наукової діяльності; заходи фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів. Введено поняття «механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти», під яким пропонуємо розуміти систему заходів і методів впливу державного фінансового контролю на діяльність закладів вищої освіти з метою підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів шляхом ухвалення рішення про фінансування ЗВО на основі результатів проведених наукових досліджень. Зазначено, що основними напрямками забезпечення функціонування механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти є: правовий, нормативний та інформаційний. Систематизовано основні важелі впливу на функціонування запропонованого механізму: ліцензування спеціальності, за якою буде проводитись підготовка здобувачів вищої освіти; акредитація освітніх програм за спеціальностями; державна атестація ЗВО залежно від результатів наукової діяльності; розподіл бюджетних коштів залежно від результатів державної атестації ЗВО. До інструментів реалізації механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності ЗВО віднесено: фінансовий контроль; державний фінансовий аудит; ІТ-аудит. Запропоновано механізм проведення ІТ-аудиту результатів наукової діяльності ЗВО шляхом пошуку інформації про результати наукової діяльності працівників та її порівняння з

інформацією ЗВО, поданою у заявці на проходження державної атестації в частині провадження ним наукової (науково-технічної) діяльності.

Ключові слова: фінансовий контроль, бюджетні кошти, механізми державного управління, наукова діяльність, заклади вищої освіти, IT-аудит.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 6; бібл.: 15.

Hreben S.

*Ph. D. Sciences in Public Administration,
State Audit Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine;
e-mail: cvetikus77@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0432-9132*

Mihus I.

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Financial and Economic Security,
«KROK» University, Kyiv, Ukraine;
e-mail: irynamihus@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-6939-9097*

Parashchenko L.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Professor of Management Technologies Department,
«KROK» University, Kyiv, Ukraine;
e-mail: lidmilapl@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-0613-2998*

Laptiev S.

*Ph. D. in Economics, Professor,
«KROK» University, Kyiv, Ukraine;
e-mail: laptiev@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3815-8375*

Alkema V.

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Management Technologies Department,
«KROK» University, Kyiv, Ukraine;
e-mail: alkema@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-5997-7076*

THE MECHANISM OF FINANCIAL CONTROL OVER THE ALLOCATION OF BUDGETARY FUNDS DEPENDING ON THE RESULTS OF SCIENTIFIC ACTIVITY OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Abstract. The article proposes a mechanism for financial control over the allocation of budget funds, depending on the results of the scientific activity of a higher education institution (HEI) and its structure, which includes: the purpose and objectives of the mechanism; objects and entities of the mechanism; the basic principles on which the mechanism is based; types of ensuring the implementation of the mechanism; impact levers and tools for implementing the mechanism; methodological approaches to the evaluation of the results of scientific activity; measures of financial control over the allocation of budgetary funds. The concept of «mechanism of financial control over the allocation of budgetary resources depending on the results of scientific activity of a higher education institution» is introduced, which proposes to understand the system of measures and methods of influence of state financial control on the activity of higher education institutions in order to increase the efficiency of spending of budgetary funds by deciding on financing. HEI based on the results of scientific research. It is stated that the main directions of ensuring the functioning of the mechanism of financial control over the allocation of budget funds, depending on the results of scientific activity of the institution of higher education are: legal, regulatory and information. The main levers of influence on the functioning of the proposed mechanism have been systematized: licensing of a specialty, which will be used for the preparation of applicants for higher education; accreditation of educational programs in specialties; state certification of HEI depending on the results of scientific activity; allocation of budgetary funds depending on the results of the state certification of the HEI. The instruments of

implementation of the mechanism of financial control over the allocation of budget funds, depending on the results of the scientific activity of the HEI include: financial control; state financial audit; IT audit. The mechanism of carrying out an IT audit of the results of the scientific activity of HEI is proposed by searching for information on the results of the scientific activity of employees and comparing it with the information of the HEI, submitted in the application for state certification in the part of carrying out scientific (scientific and technical) activity.

Keywords: financial control, budgetary funds, mechanisms of public administration, scientific activity, higher education institutions, IT audit.

JEL Classification H52, H83

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 6; bibl.: 15.

Гребень С. Е.

*кандидат наук по государственному управлению,
Государственная аудиторская служба Украины, Киев, Украина;
e-mail: cvetikus77@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-0432-9132*

Мигуз И. П.

*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры финансово-экономической безопасности,
Университет экономики и права «КРОК», Киев, Украина;
e-mail: irynamihus@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-6939-9097*

Паращенко Л. И.

*доктор наук по государственному управлению, доцент,
профессор кафедры управленческих технологий,
Университет экономики и права «КРОК», Киев, Украина;
e-mail: lidmilapl@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-0613-2998*

Лаптев С. М.

*кандидат экономических наук, профессор,
Университет экономики и права «КРОК», Киев, Украина;
e-mail: laptevs@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3815-8375*

Алькема В. Г.

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой управленческих технологий,
Университет экономики и права «КРОК», Киев, Украина;
e-mail: alkema@krok.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-5997-7076*

Аннотация. Предложен механизм финансового контроля за распределением бюджетных средств в зависимости от результатов научной деятельности учреждения высшего образования (УВО) и его структура.

Введено понятие «механизм финансового контроля за распределением бюджетных средств в зависимости от результатов научной деятельности учреждения высшего образования».

К инструментам реализации предложенного механизма отнесены: финансовый контроль; государственный финансовый аудит ИТ-аудит. Предложен механизм проведения ИТ-аудита результатов научной деятельности УВО путем поиска информации о результатах научной деятельности работников и ее сравнение с информацией УВО, представленной в заявке на прохождение государственной аттестации в части осуществления им научной (научно-технической) деятельности.

Ключевые слова: финансовый контроль, бюджетные средства, механизмы государственного управления, научная деятельность, учреждения высшего образования, ИТ-аудит.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 6; библи.: 15.

Вступ. Наразі Україна перебуває у трансформаційному стані переходу від авторитарних методів управління до методів, що ґрунтуються на засадах європейського шляху демократичного розвитку. В умовах євроінтеграції та проведення адміністративної реформи в Україні фінансовий контроль, як елемент фінансової політики держави, не може залишатися у старому вигляді на фоні загального еволюційного руху економічних реформ, він постійно знаходиться в процесі розвитку і вдосконалення. Порушуються питання не тільки стосовно оптимізації структури тих чи інших державних інституцій, а й переглядаються механізми організації державного адміністрування і, зокрема, створення та впровадження дієвої системи загальнодержавного контролю для підвищення його практичності та ефективності [1—3].

За таких умов основним призначенням державного контролю є створення на основі одержаної інформації певного підґрунтя для глибокого переосмислення та коригування процесів управління шляхом подолання відхилень з огляду на перетворення в системі управління. Цим забезпечується певний імпульс, що сприяє підвищенню ефективності діяльності управлінського апарату. У цьому контексті місією державного контролю має бути пошук недоліків і «вузьких місць» в управлінні для ефективної реалізації державної політики. Саме за таких умов набуває актуальності питання здійснення пошуку шляхів перетворення державного фінансового контролю для його удосконалення у сучасних реаліях з урахуванням досвіду західних країн [12; 13; 15].

Аналіз досліджень та постановка завдання. Питання розвитку державного фінансового контролю досліджували зарубіжні та вітчизняні учені: А. Аренс, Дж. Лоббек, О.І. Барановський, М.В. Бариніна, І.Г. Благун, Н.Г. Виговська, П.К. Германчук, Е.Ю. Грачева, Л.В. Гуцаленко, Л.В. Дікань, І.К. Дрозд, Є.В. Калюга, М.М. Коцупатрий, Л.В. Лисяк, Є.В. Мних, Л.Н. Овсянников, В.Ф. Піхоцький, Н.І. Рубан, В.К. Симоненко, І.Б. Стефанюк, А.В. Хомутенко, В.О. Шевчук, О.А. Шевчук та інші.

Дослідженню проблем фінансування вищої освіти приділяли значну увагу Л.І. Антошкіна, В. Ю. Іванов, О.А. Карпюк, С.В. Крисюк, Т.О. Лукіна, В.А. Лазарев, С.А. Мохначев, Н.Г. Протасова, М.М. Шевченко та інші. Водночас, у теорії фінансування вищої освіти залишається чимало дискусійних питань.

Результати дослідження. Ґрунтуючись на світовому досвіді та результатах досліджень, проведених у попередніх розділах дисертації, було запропоновано механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів в залежності від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти.

Вважаємо, що механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів в залежності від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти повинен враховувати такі основні складові, як: мета і завдання механізму, об'єкти та суб'єкти механізму, основні принципи, на яких ґрунтується механізм; види забезпечення реалізації механізму; важелі впливу та інструменти реалізації механізму; методичні підходи до оцінювання результатів наукової діяльності; заходи фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів [14].

Запропонована структура механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів в залежності від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти може бути доповнена й іншими елементами, в залежності від специфіки напряму наукових досліджень, які проводяться.

Механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів в залежності від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти та його основні елементи зображено на *рис. 1*.

Під поняттям «механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти», пропонуємо розуміти систему заходів та методів впливу державного фінансового контролю на діяльність закладів вищої освіти з метою підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів шляхом ухвалення рішення про фінансування ЗВО на основі результатів проведених наукових досліджень.

Механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти								
Мета: підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів шляхом прийняття рішення про фінансування ЗВО на основі результатів проведених наукових досліджень								
Об'єкти: заклади вищої освіти України III—IV рівнів акредитації, які мають державну ліцензію на надання освітніх послуг у сфері вищої освіти та свідоцтво про акредитацію в цілому та за напрямками підготовки здобувачів вищої освіти зокрема								
Суб'єкти:								
Верховна Рада України	Президент України	Кабінет Міністрів України		Органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти	Органи громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки		
		Міністерство освіти і науки України	Інші міністерства та відомства					
Основні принципи:		Забезпечення:		Важелі впливу:		Інструменти:		
сприяння сталому розвитку; доступність, незалежність, міжнародна інтеграція, державна підтримка		правове, нормативне, інформаційне		ліцензування, акредитація, державна атестація, розподіл бюджетних коштів		фінансовий контроль, державний фінансовий аудит, IT-аудит		
Методичні підходи до оцінювання результатів наукової діяльності								
Державне ліцензування / акредитація ЗВО				Державна атестація наукової діяльності ЗВО				
Вдосконалення фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів між ЗВО								
Удосконалення нормативно-правових актів		Встановлення взаємозв'язку між критеріями для оцінювання результатів наукової діяльності та розподілом бюджетних коштів			Встановлення критеріїв для формування замовлень на отримання бюджетних місць		Надання бюджетних місць лише тим ЗВО, які здійснюють наукові дослідження на встановленому рівні	

Рис. 1. Механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти та його основні елементи

Джерела: [4; 5].

У процесі реалізації механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти вважаємо за доцільне Державній аудиторській службі України взаємодіяти з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), яке створено у відповідності з Законом України «Про вищу освіту» [6] та є незалежним постійно діючим колегіальним органом, уповноваженим на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти [7].

Ураховуючи завдання НАЗЯВО, вважаємо що співпраця з Державною аудиторською службою є обов'язковою в контексті перевірки поданої ЗВО інформації [7].

Основними напрямками забезпечення функціонування механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти:

- правове — передбачає ухвалення нормативно-правових актів, які регламентують здійснення фінансового контролю, а також питання оцінювання результатів наукової діяльності ЗВО і розподілу бюджетних коштів на навчання студентів та функціонування навчальних закладів [8];

- нормативне — передбачає встановлення нормативів фінансування, інтегрального показника атестаційної оцінки наукових досягнень ЗВО та інших нормативів;

- інформаційне — передбачає збір, обробку та оприлюднення інформації про результати проведення оцінювання наукових досягнень закладів вищої освіти.

Основними важелями впливу на функціонування запропонованого механізму є:

- ліцензування спеціальності, за якою буде проводитись підготовка здобувачів вищої освіти;

- акредитація освітніх програм за спеціальностями;
- державна атестація закладів вищої освіти залежно від результатів наукової діяльності;
- розподіл бюджетних коштів залежно від результатів державної атестації закладів вищої освіти.

Вважаємо, що зазначені важелі впливу взаємопов'язані один з одним. Так, від виконання ліцензійних умов залежить започаткування підготовки здобувачів вищої освіти за окремою спеціальністю. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, крім кваліфікаційних вимог до науково-педагогічних та наукових працівників, які здійснюють освітній процес за певним напрямом підготовки, також повинні відповідати вимогам щодо наукової діяльності [9]. Невідповідність діяльності зазначених осіб пп. 1, 2, 4, 5 7—9, 11, 14, 15, 18 Ліцензійних умов може бути підставою для відмови у видачі ліцензії або її позбавлення, що також безпосередньо буде пов'язано з акредитацією освітніх програм.

У свою чергу, надання бюджетних місць на підготовку студентів сприяє популяризації окремих напрямів підготовки та університетів у цілому, а також підтверджує високий рівень підготовки здобувачів при акредитації освітніх програм.

До інструментів реалізації механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти слід віднести: фінансовий контроль; державний фінансовий аудит; ІТ-аудит тощо.

Однією із специфічних форм державного фінансового контролю, впровадження якого є вимогою часу, виступає ІТ-аудит, проте, наразі, законодавством проведення такого аудиту не врегульовано.

Досліджуючи механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів, вважаємо за доцільне також використовувати ІТ-аудит, але не для перевірки стану розроблених та впроваджених ІТ-систем у діяльність закладів вищої освіти, а для перевірки інформації, поданої ними до органів контролю та інших органів, а також представленої на сайті.

У зв'язку з цим під поняттям «ІТ-аудит результатів наукової діяльності закладу вищої освіти» пропонуємо розуміти пошук інформації про результати наукової діяльності працівників та її порівняння з інформацією ЗВО, поданою у заявці на проходження державної атестації в частині провадження ним наукової (науково-технічної) діяльності (далі — ІТ-аудит).

Вважаємо за необхідне на попередньому етапі проведення державного фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти, розмежувати ІТ-аудит на п'ять стадій:

- дослідження діяльності закладу вищої освіти, наявності ліцензій та сертифікатів про акредитацію;
- вивчення контингенту студентів і зіставлення з кількістю наданих бюджетних місць;
- зіставлення поданої закладами інформації з ІТ-системами та науковими профілями працівників;
- підготовка висновку за результатами ІТ-аудиту;
- надання рекомендацій до Міністерства освіти і науки України за результатами перевірки.

У процесі проведення ІТ-аудиту необхідно здійснювати:

- визначення основних критеріїв, за якими буде проводитись перевірка інформації;
- встановлення джерел інформації для формування масиву даних;
- створення програмного продукту для обробки сформованого масиву даних (за групами забезпечення, спеціальності тощо);
- опрацювання отриманих результатів та їх порівняння з інформацією, поданою закладами вищої освіти як самоаналіз.

На основі проведених досліджень основних критеріїв, за якими проводиться оцінювання результатів наукової діяльності закладу вищої освіти відповідно до Методики проведення державної атестації в частині наукової та науково-технічної діяльності закладів

вищої освіти, були систематизовані джерела інформації, які можуть бути використані в ІТ-аудиті [9—11].

Ураховуючи те, що зазначена Методика визначає систему показників наукової та науково-технічної діяльності ЗВО та беручи до уваги подані раніше пропозиції щодо їх удосконалення, пропонуємо їх оцінювання здійснювати за такими критеріями: науковий потенціал закладів вищої освіти; кадрове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти; оприлюднення результатів наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти; міжнародне визнання закладів вищої освіти; практична цінність наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти.

У *табл. 1—5* представлено критерії та показники оцінювання результатів наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти, а також внутрішньоуніверситетські та зовнішні джерела інформації для проведення ІТ-аудиту, за якого інформація порівнюється з даними самоаналізу, представленого до Міністерства освіти і науки України для проведення державної атестації навчальних закладів [9; 10].

Зіставлення інформації, поданої у зазначених джерелах, дозволить здійснити об'єктивну оцінку наукового потенціалу закладу вищої освіти.

Таблиця 1

Джерела інформації для проведення ІТ-аудиту наукового потенціалу закладів вищої освіти

№ п/п	Критерій оцінювання наукової та науково-технічної інформації	Джерело інформації	
		На сайті ЗВО	У зовнішніх джерелах
1.	Чисельність штатних науково-педагогічних працівників (НПП) закладу вищої освіти, що працюють на повну ставку	Штатний розпис	ЄДЕБО, наукові профілі в ORCID, ResearchID, SCOPUS
2.	Чисельність докторів наук у складі НПП за науковим напрямом		
3.	Чисельність кандидатів наук у складі НПП за науковим напрямом		
4.	Чисельність штатних наукових працівників науково-дослідних частин (НДЧ), секторів та інших науково-дослідних підрозділів за науковим напрямом		
5.	Чисельність штатних наукових працівників науково-дослідних частин (НДЧ), секторів та інших науково-дослідних підрозділів за науковим напрямом, та кількість повних ставок сумісників, які є штатними працівниками інших підприємств і організацій		
6.	Чисельність докторів у складі НДЧ або інших науково-дослідних підрозділів за науковим		
7.	Чисельність кандидатів наук у складі НДЧ або інших науково-дослідних підрозділів за науковим напрямом		
8.	Чисельність молодих учених ЗВО, які працюють за науковим напрямом	н/д	наукові профілі в ORCID, ResearchID, SCOPUS
9.	Чисельність аспірантів за науковим напрямом	Наказ про зарахування	ЄДЕБО, наукові профілі в ORCID, ResearchID, SCOPUS
10.	Чисельність докторантів за науковим напрямом		

Примітка. Складено авторами.

Зіставлення зазначеної інформації з даними самоаналізу, представленими ЗВО, сприятиме ефективному проведенню ІТ-аудиту кадрового забезпечення наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти.

Таблиця 2

Джерела інформації для проведення ІТ-аудиту кадрового забезпечення наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти

№ п/п	Критерій оцінювання наукової та науково-технічної інформації	Джерело інформації	
		На сайті ЗВО	У зовнішніх джерелах
1.	Кількість захищених кандидатських дисертацій працівниками ЗВО (НПП, НДЧ та аспіранти) за науковим напрямом	Розділ «Наукова робота», штатний розпис	Сайт МОН, сайти ЗВО, в яких проводяться захисти, Накази МОН про присудження наукових ступенів
2.	Кількість захищених докторських дисертацій працівниками ЗВО (НПП, НДЧ та докторанти) за науковим напрямом		
3.	Чисельність молодих учених ЗВО, що є виконавцями НД та НТР, які фінансуються за кошти загального та/або спеціального фондів державного бюджету	Розділ «Наукова робота», Наказ про призначення виконавців НР та НТР	ЄДЕБО, наукові профілі в ORCID,
4.	Чисельність працівників ЗВО, що є виконавцями НД та НТР, які фінансуються за кошти загального та/або спеціального фондів державного бюджету		
5.	Обсяг коштів, на виконання досліджень і розробок ЗВО за науковим напрямом, які за результатами конкурсного відбору фінансуються із загального фонду бюджету	Розділ «Наукова робота», кошторис	Наказ МОН, наукові профілі в ORCID, ResearchID, SCOPUS
6.	Обсяг коштів, на виконання досліджень і розробок ЗВО за науковим напрямом, які фінансуються зі спеціального фонду державного бюджету		
7.	Обсяг коштів, спрямованих/залучених ЗВО на придбання обладнання за науковим напрямом, а також балансова вартість придбаного, або отриманого у довгострокове використання обладнання за науковим напрямом	Кошторис, Баланс ЗВО	н/д

Примітка. Складено авторами.

Вважаємо за необхідне доповнити перелік основних показників, на основі яких здійснюється оцінювання наукового потенціалу та результативність закладу вищої освіти за науковим напрямом, шляхом оцінювання їх міжнародного визнання на основі позиціонування у міжнародних та вітчизняних рейтингах (див. *табл. 3*).

Таблиця 3

Джерела інформації для проведення ІТ-аудиту оприлюднення результатів наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти

№ п/п	Критерій оцінювання наукової та науково-технічної інформації	Джерело інформації	
		На сайті ЗВО	У зовнішніх джерелах
1.	Чисельність працівників ЗВО (за основним місцем роботи), які є членами редакційних колегій наукових видань (журналів), які індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, крім видань, засновником яких є заклад вищої освіти	Розділ «Наукова робота», Свідоцтво про державну реєстрацію, Наказ про затвердження редколегії	Наукові профілі в ORCID, ResearchID, SCOPUS
2.	Кількість наукових видань (журналів), засновником (співзасновником) яких є ЗВО, за науковим напрямом, які індексуються у наукометричній базі даних Scopus		
3.	Кількість наукових видань (журналів), засновником (співзасновником) яких є ЗВО, за науковим напрямом, які індексуються у наукометричній базі даних Web of Science Core Collection		
4.	Кількість публікацій у фахових наукових виданнях України Категорії Б Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15 січня 2018 року № 32		

5.	Кількість публікацій в зарубіжних періодичних наукових виданнях країн ОЕСР	Розділ «Наукова робота», сайти/сторінки кафедр на сайті ЗВО	Наукові профілі в ORCID, ResearchID, SCOPUS
6.	Кількість публікацій у наукометричній базі даних Scopus		
7.	Кількість публікацій у наукометричній базі даних Web of Science Core Collection		

Примітка. Складено авторами.

На жаль, у Методиці проведення державної атестації в частині наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти [11] не враховані показники, що дозволяють оцінити практичну цінність результатів, отриманих за науковим напрямом, для економіки та інших сфер суспільного життя, зміцнення національної безпеки.

Таблиця 4

Джерела інформації для проведення ІТ-аудиту міжнародного визнання закладів вищої освіти

№ п/п	Критерій оцінювання наукової та науково-технічної інформації	Джерело інформації	
		На сайті ЗВО	У зовнішніх джерелах
1.	ARWU	Розділ «Про університет»	Сайт рейтингу
2.	QS		
3.	Scopus		
4.	THE		
5.	Webometrics		
6.	SCImago		
7.	URAP		
8.	Топ-200		
9.	Osvita.ua		

Примітка. Складено авторами.

У зв'язку з цим пропонуємо також визначати показники практичної цінності наукової та науково-технічної діяльності ЗВО, а також наводимо джерела щодо ІТ-аудиту інформації про них (див. *табл. 5*).

Таблиця 5

Джерела інформації для проведення ІТ-аудиту практичної цінності наукової та науково-технічної діяльності закладів вищої освіти

№ п/п	Критерій оцінювання наукової та науково-технічної інформації	Джерело інформації	
		На сайті ЗВО	У зовнішніх джерелах
1.	Кількість довгострокових договорів на практичну підготовку здобувачів вищої освіти	Розділ «Практична підготовка студентів»	Сайти відповідних підприємств, установ та організацій
2.	Кількість довідок про впровадження наукових результатів у практичну діяльність підприємств, установ, організацій, в т.ч.:	Звіт з наукової роботи / автореферати дисертацій	
-	по НР та НТР		
-	по кандидатських дисертаціях		
-	по докторських дисертаціях		

Примітка. Складено авторами.

Узагальнення результатів проведення ІТ-аудиту пропонуємо здійснювати за такими критеріями: «Відхилення відсутні» (1 бал); «Інформація підтверджена лише у внутрішніх джерелах» (0 балів); «Інформація підтверджена лише у зовнішніх джерелах» (-1 бал); «Інформація не підтверджена» (-2 бали).

На основі опитування експертів з числа наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, було визначено питому вагу кожної групи показників оцінювання результати ІТ-аудиту наукової та науково-технічної діяльності: «ІТ-аудит наукового потенціалу ЗВО» (20%); «ІТ-аудит кадрового забезпечення наукової та науково-технічної

діяльності ЗВО» (20%); «ІТ-аудит результатів наукової та науково-технічної діяльності ЗВО» (20%); «ІТ-аудит міжнародного визнання ЗВО» (25%) та «ІТ-аудит практичної цінності наукової та науково-технічної діяльності ЗВО» (15%).

На основі поданих пропозицій та проведених розрахунків за результатами ІТ-аудиту оцінюється необхідності коригування суми фінансування підготовки здобувачів вищої освіти ЗВО за рахунок бюджетних коштів відповідно до шкали, наведеної у *табл. 6*.

Таблиця 6

Шкала коригування суми фінансування підготовки здобувачів вищої освіти ЗВО за рахунок бюджетних коштів за результатами ІТ-аудиту

Узагальнений результат ІТ-аудиту ЗВО	Кількість балів	Рішення про фінансування
Відсутність відхилень у поданій інформації з даними самоаналізу	4,85—7,35	Фінансується в повному ліцензованому обсязі
Інформація частково підтверджена у внутрішніх та зовнішніх джерелах	2,35—4,84	75%
Інформація підтверджена лише у внутрішніх джерелах	0,00—2,34	25—50%
Інформація підтверджена лише у зовнішніх джерелах	(-2,34)—0,00	15—25%
Інформація не підтверджена	(-2,35)—14,70	0%

Примітка. Складено авторами.

На основі поданих пропозицій, Державна аудиторська служба може вносити подання про зменшення бюджетного фінансування закладів вищої освіти на підготовку здобувачів як за окремими спеціальностями, так і в цілому.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Запропоновано механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти (ЗВО) та його структуру. Введено поняття «механізм фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти». Систематизовано основні інструменти реалізації механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності ЗВО та важелі впливу на функціонування запропонованого механізму. Запропоновано механізм проведення ІТ-аудиту результатів наукової діяльності ЗВО шляхом пошуку інформації про результати наукової діяльності працівників та її порівняння з інформацією ЗВО, поданою у заявці на проходження державної атестації в частині провадження ним наукової (науково-технічної) діяльності.

Запропоновані заходи щодо удосконалення механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних коштів залежно від результатів наукової діяльності закладу вищої освіти сприятимуть більш ефективному фінансуванню університетів та підвищенню рівня української науки.

Література

1. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції та Україна : навч. посібник / Т. Фініков. — Київ : Таксон, 2002. — 176 с.
2. Паращенко Л. І. Механізми державного регулювання фінансово-економічної діяльності вищих навчальних закладів / Л. І. Паращенко, О. І. Шапоренко // Вчені записки Університету «КРОК». Економіка. — 2018. — № 4 (52). — С. 140—147.
3. Тимошенко О. В. Особливості реалізації фінансового механізму системи вищої освіти України / О. В. Тимошенко // Економічний вісник Національного гірничого університету. — 2011. — № 3. — С. 123—130.
4. Гребень С. Удосконалення механізму фінансового контролю за розподілом бюджетних місць в залежності від наукових результатів діяльності ЗВО / С. Гребень // Вчені записки Університету «КРОК». Економіка. — 2018. — № 4 (52). — С. 103—109.
5. Гребень С. Є. Фінансовий контроль як інструмент державного управління закладами вищої освіти : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 [Електронний ресурс] / С. Є. Гребень ; Міжрегіональна академія управління персоналом. — Київ, 2019. — 243 с. — Режим доступу : https://drive.google.com/file/d/1L_H9HXLWqY8ptcwgVOP2eIVZ9MKcUnB/view.
6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 37—38. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

7. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://naqa.gov.ua>.
8. Гребень С. Є. Правове регулювання відносин у сфері здійснення фінансового контролю щодо діяльності вищих навчальних закладів / С. Є. Гребень // Публічне урядування. — 2018. — № 2 (12). — С. 106—116.
9. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>.
10. Порядок проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 652 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2018-%25D0%25BF>.
11. Проект Методики оцінювання наукових напрямів закладів вищої освіти під час проведення державної атестації [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. — Київ, 2018. — Режим доступу : <https://mon.gov.ua>.
12. Kalyayev A. (2019). Global Security Governance: Conceptual Approaches and Practical Imperatives / A. Kalyayev, G. Efimov, V. Motornyy, R. Dzianyy, L. Akimova // International Business Information Management Conference. — Granada, Spain, 2019. — April 10—11. — P. 4484—4495.
13. Акимова Л. М. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / Л. М. Акимова, О. О. Акімов, О. О. Ляхович // Науковий вісник Полісся. — 2017. — № 4 (12). — Ч. 1. — С. 98—103.
14. Якимчук А. Ю. Прикладний проектний підхід у національній економіці: практичні аспекти / А. Ю. Якимчук, Л. М. Акимова, Т. О. Сімчук // Науковий вісник Полісся. — 2017. — № 2 (10). — Ч. 2. — С. 170—177.
15. Romanenko Ye. O. Place and role of communication in public policy / Ye. O. Romanenko // Актуальні проблеми економіки. — 2016. — № 176 (2). — P. 25—31.

Стаття рекомендована до друку 19.11.2019

© Гребень С. Є., Мігус І. П.,
Паращенко Л. І., Липтєв С. М., Алькема В. Г.

References

1. Finikov, T. (2002). *Suchasna vyshcha osvita: svitovi tendentsii ta Ukraina [Modern higher education: world trends and Ukraine]*. Kyiv: Takson [in Ukrainian].
2. Parashchenko, L. I., & Shaporenko, O. I. (2018). Mekhanizmy derzhavnoho rehulivannia finansovo-ekonomichnoi diialnosti vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Mechanisms of state regulation of financial and economic activity of higher education institutions]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK». Ekonomika — Academic notes of KROK University. Economy*, 4 (52), 140—147 [in Ukrainian].
3. Tymoshenko, O. V. (2011). Osoblyvosti realizatsii finansovoho mekhanizmu systemy vyshchoi osvity Ukrainy [Features of implementation of the financial mechanism of the higher education system of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu — Economic Bulletin of the National Mining University*, 3, 123—130 [in Ukrainian].
4. Hreben, S. (2018). Udoskonalennia mekhanizmu finansovoho kontroliu za rozpodilom biudzhetykh mist v zalezhnosti vid naukovykh rezul'tativ diialnosti ZVO [Improvement of the mechanism of financial control over the allocation of budgetary places depending on the scientific results of the ZVO]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK». Ekonomika — Scientific notes of KROK University. Economy*, 4 (52), 103—109 [in Ukrainian].
5. Hreben, S. Ye. (2019). Finansovyi kontrol yak instrument derzhavnoho upravlinnia zakladamy vyshchoi osvity [Financial control as a tool of public administration of higher education institutions]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII [On higher education: Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 37—38. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
7. Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. (n. d.). Ofitsiinyi sait [Official site]. naqa.gov.ua. Retrieved from <https://naqa.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Hreben, S. Ye. (2018). Pravove rehulivannia vidnosyn u sferi zdiisnennia finansovoho kontroliu shchodo diialnosti vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Legal regulation of relations in the field of financial control over the activities of higher education institutions]. *Publitshe uriaduvannia — Public governance*, 2 (12), 106—116 [in Ukrainian].
9. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2015). Pro zatverdzhennia litsenziynykh umov provadzhennia osvitnoi diialnosti: postanova vid 30.12.2015 № 1187 [On approval of the Licensing Conditions for conducting educational activities: Resolution dated December 30, 2015 № 1187]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
10. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018). Poriadok provedennia derzhavnoi atestatsii zakladiv vyshchoi osvity v chastyni provadzhennia nymy naukovoї (naukovo-tekhnichnoi) diialnosti: postanova vid 22.08.2018 № 652 [The procedure for conducting state certification of higher education institutions in the part of carrying out their scientific (scientific and technical) activity: Resolution № 652 of 22.08.2018]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2018-%25D0%25BF> [in Ukrainian].
11. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2018). *Proekt Metodyky otsiniuvannia naukovykh napraviv zakladiv vyshchoi osvity pid chas provedennia derzhavnoi atestatsii [Draft Methods of Evaluation of Scientific Areas of Higher Education Institutions During State Certification]*. Kyiv. Retrieved from <https://mon.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Kalyayev, A., Efimov, G., Motornyy, V., Dzianyy R., & Akimova, L. (2019, April 10—11). Global Security Governance: Conceptual Approaches and Practical Imperatives. *International Business Information Management Conference*. Granada, Spain.
13. Akimova, L. M., Akimov, O. O., & Liakhovich, O. O. (2017). Derzhavne rehulivannia zovnishnoekonomichnoi diialnosti [State regulation of foreign economic activity]. *Naukovyi visnyk Polissia — Scientific bulletin of Polissia*, 4 (12), 1, 98—103 [in Ukrainian].
14. Yakymchuk, A. Yu., Akimova, L. M., & Simchuk, T. O. (2017). Prykladnyi proektnyi pidkhid u natsionalnii ekonomitsi: praktychni aspekty [An Applied Design Approach in the National Economy: Practical Aspects]. *Naukovyi visnyk Polissia — Scientific bulletin of Polissia*, 4 (12), 2, 170—177 [in Ukrainian].
15. Romanenko, Ye. O. (2016). Place and role of communication in public policy. *Aktualni problemy ekonomiky — Actual Problems of Economics*, 176 (2), 25—31 [in English].

The article is recommended for printing 19.11.2019

© Hreben S., Mihus I.,
Parashchenko L., Liptiev S., Alkema V.